

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ І КОНТРОЛЮ ГРОШОВИХ КОШТІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Мармуль Л.О., д.е.н., професор

Національний університет біоресурсів і природокористування України;

Лахтіонов А., магістр

Миколаївський національний аграрний університет

У статті розглянуто теоретичні аспекти удосконалення організації обліку грошових коштів на сільськогосподарських підприємствах. Досліджено систему внутрішнього контролю за рухом грошових коштів.

The article deals with theoretical aspects of improving the organization of funds on farms. The system of internal control over cash flow.

Постановка проблеми. Грошові кошти в господарському процесі виконують функції міри вартості, засобу обміну, утворення скарбів, накопичення капіталу. Вони є абсолютно ліквідним активом, здатним легко і швидко перетворюватися в будь-які види матеріальних цінностей [1]. Важлива роль грошових коштів у забезпеченні фінансово-господарської діяльності обумовлює необхідність організації безперервного і своєчасного обліку операцій з їх руху; контролю наявності, збереження і цільового використання грошових коштів та грошових документів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у вирішення окремих проблем, пов'язаних з розробкою методологічних, організаційних, інформаційних аспектів розвитку обліку грошових коштів, у дослідженні теоретичних і практичних аспектів інформаційного забезпечення управління діяльністю сільськогосподарських підприємств здійснили такі вчені-економісти, як: І. О. Бланк, Ф. Ф. Бутинець, Г. Г. Кірейцев, В. В. Ковальов, Н. М. Малюга, Є. В. Мних, Л.В. Нападовська, О. М. Петрук, В. К. Савчук, В. В. Сопко, П.Л. Сук та інші.

Разом з тим, теоретичним питанням організації облікової політики грошових коштів на сільськогосподарських підприємствах та створенню дієвої системи внутрішнього контролю було приділено недостатньо уваги.

Постановка завдання. Метою роботи є дослідження основ організації обліку, управління та системи внутрішнього контролю грошових коштів сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Грошові кошти є найбільш ліквідними активами. Ліквідність забезпечується тим, що вони здатні виконати зобов'язання будь-якого виду, тобто для погашення зобов'язань не потрібно тривалого часу. Наявність грошових коштів дозволяє своєчасно виконати свої зобов'язання перед кредиторами, бюджетом, персоналом [2, с. 21-24].

Управління грошовими коштами має велике значення через певні складності фінансових ринків. Конкурентоспроможність вимагає від сільськогосподарських підприємств грошових коштів для модернізації технологічних процесів та подальшого їх розвитку. Тому правильно розкривати і класифіку-

вати грошові кошти та їх еквіваленти необхідно для того, щоб точно оцінити ліквідність компанії.

Відповідно до Міжнародного стандарту фінансової звітності 7 “Звіти про рух грошових коштів” грошові кошти включають гроші в касі і на поточному рахунку компанії.

Таким чином, грамотний і своєчасний облік грошових коштів полягає в забезпеченні збереження грошових коштів в касі і на рахунках у банках та контролю за використанням їх за цільовим призначенням відповідно до нормативно-законодавчих актів; повному і своєчасному документуванні всіх операцій по руху грошових коштів, як в касі сільськогосподарського підприємства, так і на рахунках у банках; дотриманні розрахункової і фінансової дисципліни; своєчасне і достовірне ведення аналітичного обліку.

Економічна сутність грошей полягає в тому, що вони служать самим активним елементом і складовою частиною економічної діяльності суспільства, відносин між різними учасниками і ланками відтворювального процесу.

Сутність грошей характеризується їх участю в:

- а) здійсненні різних видів суспільних відносин;
- б) розподілі валового національного продукту, в придбанні нерухомості, землі;
- в) визначенні цін, що виражають вартість товару.

Крім того, сутність грошей полягає в тому, що вони служать засобом загальної обмінності на товари, нерухомість, твори мистецтва, коштовності та ін. Ця особливість грошей стає помітною при порівнянні з безпосереднім обміном товарів [3].

Грошові кошти сільськогосподарського підприємства є складовою частиною оборотних активів. Вони необхідні суб'єкту господарювання для здійснення розрахунків з постачальниками та підрядниками, для здійснення платежів у бюджет, розрахунків з кредитними установами, для видачі працівникам зарплати, премій і для здійснення інших видів виплат.

Грошові кошти надходять на сільськогосподарське підприємство від покупців і замовників за продані товари та надані послуги, від банків у вигляді позик, від установ і організацій у порядку тимчасової допомоги та ін.

Базою грошових коштів сільськогосподарського підприємства є його господарські взаємовідносини з різними організаціями та установами і вони пов'язані з реалізацією робіт, послуг і здійсненням інших господарських операцій. Грошові кошти підприємства знаходяться в касі у вигляді готівки, грошових документів, на рахунках у банках - у виставлених акредитивах, відкритих особливих рахунках та ін.

В умовах ринкової економіки слід виходити з принципу, що вмиле використання грошових коштів може приносити сільськогосподарському підприємству додатковий дохід, і, отже, підприємство повинно постійно думати про раціональному вкладанні тимчасово вільних грошових коштів для отримання прибутку (депозити банків, цінні папери та ін.) [4, с. 41-43].

Бухгалтерський облік грошових коштів має важливе значення для правильної організації грошового обігу, організації розрахунків та кредитування

в народному господарстві. Також облік коштів має значення у зміцненні платіжної дисципліни і в ефективному використанні фінансових ресурсів сільськогосподарського підприємства. Тому дуже важливим є контроль за дотриманням касової дисципліни, правильністю та ефективністю.

Виходячи з цього, основними завданнями бухгалтерського обліку грошових коштів є:

- перевірка правильності оформлення, законності документів;
- своєчасне та повне відображення операцій в обліку;
- забезпечення своєчасності, повноти та правильності розрахунків за всіма видами платежів;
- своєчасне проведення інвентаризації грошових коштів та відображення її результатів в обліку;
- забезпечення збереження грошових коштів, грошових документів у касі підприємства та інших місцях зберігання;
- вишукування можливостей найбільш раціонального вкладення вільних грошових коштів як джерела фінансових інвестицій, приносять дохід.

Таким чином, грамотний і своєчасний облік грошових коштів полягає в забезпеченні збереження грошових коштів в касі і на рахунках у банках та контролю за використанням їх за цільовим призначенням відповідно з нормативно-законодавчими актами; повному і своєчасному документуванню всіх операцій по руху грошових коштів, як в касі підприємства, так і на рахунках у банках; дотриманні розрахункової і фінансової дисципліни; своєчасне і достовірне ведення аналітичного обліку [5].

Розглянуті вище завдання обліку грошових коштів сільськогосподарського підприємства вирішуються при веденні бухгалтерського обліку за допомогою використання різних способів і прийомів, сукупність яких називається методом бухгалтерського обліку. Він включає окремі елементи, з яких головними є: документація, інвентаризація, рахунки, подвійний запис, баланс, звітність, оцінка і калькуляція. Використання кожного з даних елементів обумовлено у відповідних положеннях, інструкціях, розроблених і затверджених у встановленому законодавством порядку.

Основна частина розрахункових операцій здійснюється на сільськогосподарському підприємстві в безготівковій формі або шляхом перерахування грошей зі свого розрахункового рахунку на рахунок постачальника, або отриманням грошей від покупців. Розрахунок здійснюється через обслуговуючий сільськогосподарське підприємство банк. Готівкові розрахунки здійснюються суб'єктами з персоналом з оплати праці, з підзвітними особами, депонентами, дебіторами та кредиторами - по платежах, які відповідно до чинних можуть не проводитися через установи банків [6].

Встановлення внутрішнього контролю на сільськогосподарських підприємствах перебуває у сфері інтересів самих підприємців. Державою ця частина діяльності суб'єктів господарювання не контролюється і не регулюється. Податкові органи, наприклад, схоронність товарів або грошей організації

цікавить тільки з позиції сплати податку на отриманий дохід особою, вилучення цих коштів з обороту підприємства в особисте користування.

На сільськогосподарському підприємстві керівник і головний бухгалтер не в змозі контролювати рух грошей, тому, що за день можуть відбуватися десятки, а то й сотні операцій. Тому існує необхідність створення служби внутрішнього контролю.

Процедури внутрішнього контролю на сільськогосподарських підприємствах повинні ґрунтуватися на захисних принципах бухгалтерського обліку. В системі внутрішнього контролю таким принципом є інвентаризація, що представляє собою огляд і підрахунок коштів [5].

Стандартами бухгалтерського обліку в цілях забезпечення достовірності даних бухгалтерського обліку та фінансової звітності передбачається проведення інвентаризації грошових коштів не рідше одного разу на рік [3].

Висновки. В умовах ринкової економіки добробут сільськогосподарського підприємства цілком залежить від ефективності управління. Якісне управління вимагає повної, достовірної та своєчасно отриманої інформації. Бухгалтерія знаходиться на стику інформаційних потоків різних підрозділів, і практично тільки вона може формувати інформацію про реальний фінансовий стан суб'єкта господарювання. Оскільки бухгалтерський облік є однією з найважливіших функцій управління суб'єктом аграрного господарювання, то від правильності і достовірності облікових робіт залежить вся робота підприємства.

Правильність постановки обліку і контролю витрат грошових коштів залежить від виконання вимог стандартів бухгалтерського обліку, законодавства про платежі та перекази грошей, валютне регулювання і т.д. та інших нормативних документів. Порядок обліку і оформлення касових операцій та операцій на розрахунковому рахунку обов'язково повинен бути передбачений в обліковій політиці сільськогосподарського підприємства.

Література:

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік : в 2-х частинах / Ф. Ф. Бутинець – Ч.1. – [2-е вид., доп. і перероб.]. – Житомир : Рута, 2009. – 512 с.
2. Сук П. Л. Формування облікової політики аграрного підприємства / П. Л. Сук // Теорія мікро-макроекономіки. — 2005. — № 19. — С. 21–24.
3. Сук Л.К. Організація бухгалтерського обліку: [підручник] / Л. К. Сук, П. Л. Сук– К. : Каравела, 2009.- 624 с.
4. Дроздова Т. Учетная политика сельскохозяйственного предприятия: структура, формирование, изменение / Т. Дроздова // Все о бухгалтерском учете. – 2004. – № 11(922). – С. 41-43.
5. Нападівська Л.В. Внутрішньогосподарський контроль в ринковій економіці / Л.В. Нападівська. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2000. –224с.
6. Сопко В. Бухгалтерський облік : [навчальний посібник] / В. Сопко. – [2 вид., перероб. і доп.] – К. : КНЕУ, 2010. – 500 с.